

ЎЗБЕКИСТОНДА СТРАТЕГИК РЕЖАЛАШТИРИШ ВОСИТАЛАРИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ

Мустафаев Бахтиёр Рустамович

*Тошкент давлат иқтисодиёт университети ҳузуридаги
«Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг
илмий асослари ва муаммолари» илмий-тадқиқот
маркази мустақил изланувчиси*

Ҳозирги кунда Ўзбекистон минтақавий иқтисодиётида инновацион ривожланишга интилишда стратегик режалаштириш воситаларидан самарали фойдаланиши лозим. Мамлакат тез ўзгарувчан глобал иқтисодий парадигмани бошқаришга интилар экан, минтақавий шароитга мослаштирилган стратегик режалаштириш воситаларини танлаш, амалга ошириш ва таъсири билан боғлиқ саволлар туғилади. Шу сабабли ҳам ушбу тадқиқот мавзуси жуда долзарб аҳамиятга эга ҳисобланади.

Маълумки, Ўзбекистон Марказий Осиёнинг қоқ марказида замонавий жаҳон иқтисодиёти мураккабликларини ўз ичига олувчи тарих ва маданиятга бой ҳудудда жойлашган. Мамлакат иқтисодий тараққиётга интилаётган бир пайтда, стратегик режалаштириш воситалари ва инновацион ривожланиш ўртасидаги синергия унинг минтақавий иқтисодиёти траекториясини шакллантирувчи ҳал қилувчи куч сифатида намоён бўлади. Ўзбекистоннинг турли минтақавий шароитларида инновацияларни рағбатлантиришда стратегик режалаштириш воситаларидан фойдаланишнинг хусусиятлари ва оқибатларини очиб берамиз.

Ўзбекистоннинг минтақавий иқтисодий ривожланишининг замирида стратегик режалаштириш ва инновациялар уйғунлиги ётади. Стратегик режалаштириш йўл харитасини, ресурслар ва саъй-ҳаракатларни умумий мақсадлар сари мувофиқлаштирадиган пухта ишлаб чиқилган режани тақдим этади. Шу билан бирга, инновациялар ҳаётга куч бағишлайди ва минтақаларни иқтисодий ўсишнинг янги чегараларига олиб боради. Стратегик режалаштириш воситаларидан оқилона фойдаланиш ушбу элементларни бир-бирига боғлаб турадиган, минтақавий иқтисодиётни барқарорлик билан ажралиб турадиган келажак сари йўналтирувчи асосий омилга айланади.

1-расмда келтирилган Ўзбекистонда стратегик режалаштириш воситаларининг хусусиятларига қарайдиган бўлсак, ҳар бирининг ўз мазмуни мавжуд. Аввало, Ўзбекистоннинг турли минтақалари ўзига хос стратегияларни талаб қилади. Стратегик режалаштириш воситалари ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос иқтисодий, маданий ва географик хусусиятларига мослаштирилиб, долзарблиги ва самарадорлигини таъминлайди.

**Минтақавий хусусиятлар учун мослаштирилган
ёндашувлар**

**Маҳаллий манфаатдор томонларнинг
интеграцияси**

Узоқ муддатли истиқболга эътибор

Технологик ютуқлардан фойдаланиш

**1-расм. Ўзбекистонда стратегик режалаштириш воситаларининг
хусусиятлари⁹¹**

Иккинчидан, муваффақиятли стратегик режалаштириш маҳаллий манфаатдор томонларнинг фаол иштирокини ўз ичига олади. Ҳукуматлар, бизнес ва жамоатчилик қарорлар қабул қилиш жараёнида ҳамкорлик қилади, ҳудудий ривожланиш учун эгалик ҳисси ва умумий масъулиятни ривожлантиради.

Учинчидан, Ўзбекистонда стратегик режалаштириш қисқа муддатли ютуқлардан ташқарида. Асосий эътибор барқарор иқтисодий ўсиш учун барқарорлик ва йўналишни таъминлайдиган, сиёсий цикллардан ошиб кетадиган узоқ муддатли истиқболни яратишга қаратилган.

Сўнггиси, технология Ўзбекистоннинг инновацион ривожланишининг ҳаракатлантирувчи кучи ҳисобланади. Стратегик режалаштириш воситалари жараёнларни соддалаштириш, уланишни яхшилаш ва турли соҳаларда илғор ечимларни қабул қилиш учун технологик ютуқлардан фойдаланади.

Тошкент шаҳри стратегик режалаштириш воситаларининг муваффақиятли интеграциялашувига мисол бўла олади. Маҳаллий технология саноати ва таълим муассасалари билан келишилган ҳолда ишлаб чиқилган комплекс режа Тошкентни маҳаллий ва хорижий сармояларни жалб қилувчи технологик марказ сифатида белгилаб берди.

ЮНЕСКОнинг Бутунжаҳон мероси рўйхатига киритилган Самарқандда стратегик режалаштириш воситалари иқтисодий тараққиёт ва меросни асраб-авайлаш билан мувозанатлаш учун қўлланилган. Туризм ва ҳунармандчилик соҳасидаги инновацион ёндашувлар маданий бойликларни асраш билан бирга маҳаллий иқтисодиётни юксалтирди.

Афсуски, муваффақиятларга қарамай, қийинчиликлар сақланиб қолмоқда. Имкониятларни ошириш, инфратузилмадаги камчиликларни бартараф этиш ва режалаштириш жараёнида инклюзивликни таъминлаш

⁹¹ Муаллиф ишланмаси

зарурати доимий эътиборни талаб қиладиган соҳалардир. Ўзбекистон олға силжиб борар экан, стратегик режалаштириш воситаларининг интеграцияси ривожланаётган технологияларга мослашиши керак.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистон минтақавий иқтисодиётини инновацион ривожлантиришда стратегик режалаштириш воситаларидан фойдаланиш хусусиятлари барқарор ўсиш, мослашувчанлик ва инклюзивликка интилишини таъкидлайди. Ҳар бир минтақа кенгроқ Ўзбекистон ўзининг ноёб хусусиятини очар экан, стратегик режалаштириш воситаларидан оқилона фойдаланиш йўлни бошқарадиган компас сифатида намоён бўлади. Двигатель сифатида инновациялар билан стратегик режалаштириш минтақавий иқтисодларни барқарорлик, фаровонлик ва доимий тараққиёт билан белгиланадиган келажак сари бошқарадиган навигаторга айланади.

ТАЪЛИМ КРЕДИТИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ ЖАМҒАРМАСИ ФАОЛИЯТИНИ РАҚАМЛАШТИРИЛИШИНING ПОТЕНЦИАЛ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Расулов Акмал Абдунаимович

*Тошкент давлат иқтисодиёт университети ҳузуридаги
«Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асослари ва
муаммолари» илмий-тадқиқот маркази мустақил изланувчиси*

Дунёнинг кўплаб мамлакатлари сингари Ўзбекистонда ҳам олий таълим олиш имконияти иқтисодий ривожланиш ва ижтимоий ҳаракатчанликнинг муҳим омили ҳисобланади. Афсуски, баъзан мавжуд молиявий тўсиқлар кўпинча иқтидорли талабаларнинг таълим олишга бўлган иштиёқига тўсқинлик қилади. Ушбу муаммони ҳал қилиш учун Ўзбекистон таълим кредитларини молиялаштиришда такомиллаштириш учун соҳани рақамлаштириш ва технологиядан фойдаланиш орқали мамлакат кредит бериш жараёнини соддалаштириш, шаффофликни ошириш ва фуқароларнинг олий таълим олиш имкониятларини кенгайтириши лозим.

Ўзбекистон ўз таълим инфратузилмаси ва фуқаролари учун имкониятларни кенгайтиришга интилмоқда. Сўнгги йилларда сезиларли ютуқларга эришганига қарамай, мавжуд бўлган эҳтиёжман, яъни иқтисодий шароити оғир бўлган талабалар учун олий таълим олишнинг тенг ҳуқуқлилигини таъминлашда ҳали ҳам жиддий муаммолар мавжуд. Таълим кредитини молиялаштиришнинг анъанавий механизмлари кўпинча қийин ва фойдаланиш имконсиз бўлиб, кўплаб иқтидорли шахсларнинг интилишларига тўсқинлик қилади. Кўриб чиқиладиган тадқиқот муаммоси Ўзбекистонда таълим кредитларини молиялаштиришда рақамлаштириш имкониятларини ўрганиб, ушбу